

Factors Influencing Athletes' Aggressive Behaviors towards Referees in Iranian Professional Football with Emphasizing Ethical Behavior

Younes Mohammadzadeh Afkhami¹, Mohammad Rahim Najafzadeh^{2*} , Jafar Barghi Moghaddam³, Hamid Janani⁴

1, 2, 3,4. Department of Physical Education, Tabriz Branch, Islamic Azad University, Tabriz, Iran

Received: 21/10/2019

Accepted: 19/04/2020

Mohammadzadeh Afkhami, Y; Najafzadeh, M. R; Barghi Moghaddam, J; & Janani, H. (2024). Factors Influencing Athletes' Aggressive Behaviors towards Referees in Iranian Professional Football with Emphasizing Ethical Behavior. *Sport Psychology Studies*, 12(46), 13-24. In Persian. DOI: 10.22089/SPSYJ.2020.8009.1867

Abstract

The purpose of this study was to investigate the factors affecting the control of aggressive behaviors of athletes towards referees in Iranian professional football with Emphasizing on ethical behavior. This research is descriptive-correlational research that was conducted in the field. The statistical population of this study included all Iranian Professional League players. A total of 165 individuals were identified as the sample of the study. 131 questionnaires were collected and analyzed. Data collection tool was a questionnaire. The present study showed that five disciplinary, refereeing, club, individual and environmental factors have a significant role in controlling aggressive behaviors of athletes towards referees in professional soccer of Iran. Therefore, improving the performance of referees and providing a platform for improving their performance plays an important role in reducing aggressive behaviors of athletes. Therefore, new technology should be used to enhance the performance of referees in Iranian professional football.

Keywords: Aggression, Referee, Arbitration, Tension, Ethical Behavior

* Corresponding Author: Mohammad Rahim Najafzadeh, Tel: 09144124223
E-mail: najafzadehrahim@yahoo.com, <https://orcid.org/0000-0002-5668-4427>

Copyright: © 2023 by the authors. Submitted for possible open access publication under the terms and conditions of the Creative Commons Attribution (CC BY) license (<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>).

Extended Abstract

Background and Purpose

Managing aggressive behaviors in sport reduces the margins created in sport and promotes appropriate and positive behaviors. In other words, reducing aggressive and inappropriate behaviors, as well as reinforcing ethical aspects, improve sport performance and promote sport-related aspects. In order to manage the aggressive behaviors of athletes, it is necessary to identify the aspects that cause these behaviors. In other words, inappropriate behavior in people is caused by various conditions that these factors must be identified to reduce. According to the theory of planned behavior, inappropriate behaviors occur due to some pressure and stimulating factors. It means that the theory of planned behavior determines that inappropriate behavior is caused by some stimulus in the environment. (1). The theory of rational practice has also pointed out that inappropriate behavior is the result of some environmental conditions (2). In general, the process of forming a behavior, whether favorable or inappropriate, affects various issues and causes these behaviors to form. This suggests that inappropriate behavior in sport is also caused by the impact that conditions can have on the environment and individuals.

Material and Methods

The method of this study was descriptive-correlational in terms of purpose and in terms of data collection. The statistical population of the study included all Iranian Professional Premier League players. It should be mentioned that the accurate number of players in each team were not available. However,

considering the presence of 16 teams in Iranian Professional Premier League and each team having 18 players, the number of players was estimated to be 288. Based on the available selection, 165 individuals were selected as the sample of the study. The questionnaire was distributed at the time of the athletes' stay in their hotels. After distributing the research questionnaire, 131 questionnaires were collected and analyzed. A researcher-made questionnaire was used to investigate the factors affecting the control of aggressive behaviors of athletes towards referee's performance in Iranian professional football. This questionnaire was designed according to Delphi method and was conducted among 14 experts aware of the research topic. This questionnaire has 7 items. Responses to this scale are scored on a five-point Likert scale ranging from 1 (strongly disagree) to 5 (strongly agree). The reliability of the questionnaire was 0.83. Moreover, the validity of this questionnaire was evaluated and verified using the opinions of some sports experts. Then, the collected data were classified and described using descriptive statistics indices consisting of mean, standard deviation, frequency, frequency percentage, table and graph. In order to determine the appropriate statistical method, the data were analyzed using Kolmogorov-Smirnov test. Due to the failure to presuppose the normality of the data distribution, the suitability of the measurement and structural models of structural equation modeling (variance-based approach) was evaluated using the second version of SmartPls.

Findings

Table 1 summarizes the research model.

Table 1- T-statistic and impact of research variables

Factor	Impact	T	Status
Disciplinary factors	0/869	29/427	Confirmation
factors Referee	0/886	33/741	Confirmation
Individual factors	0/824	16/888	Confirmation
Environmental factors	0/874	28/613	Confirmation
Club factors	0/879	37/731	Confirmation

The results showed that all disciplinary, refereeing, individual, environmental and club factors were effective in controlling the aggressive behaviors of referees in Iranian professional soccer because of having a t-score greater than 1.96. The refereeing factors with 0.886 had the greatest effect on controlling the aggressive behaviors of athletes in relation to referees' performance in Iranian professional football.

Conclusion

The present study revealed that different factors such as disciplinary factors, refereeing factors, individual factors, environmental factors and club factors influence the way that players control aggressive behaviors in relation to referees' performance in Iranian professional football. The different nature of the identified factors indicates that controlling the aggressive behaviors of athletes towards the performance of referees in Iranian professional football requires different aspects to be considered. Roberts & Sojo (2019), Tenenbaum and et al. (1997) and Terry & Jackson (1985) indicated in their research that it is necessary to examine and control different areas of athletes to improve aggressive behaviors (3,4,5). It is quite evident from the initial and objective reviews that these behaviors have grown deeper and deeper over time. According to the results of this study, it is suggested that proper referee arrangement due to cultural and geographical differences as well as improvement of referees' physical and mental condition lead to improved control of aggressive behaviors of players towards

referee's performance in Iranian professional football.

Keywords: Aggression, Referee, Arbitration, Tension, Ethical behavior

Reference

1. BRESLIN, Gavin, et al. Predicting athlete mental health stigma using the theory of reasoned action framework. *Journal of Clinical Sport Psychology*, 2018, 13.1: 103-115.
2. MURPHY, Ashley M.; ASKEW, Kevin L.; SUMNER, Kenneth E. Parents' intentions to allow youth football participation: Perceived concussion risk and the theory of planned behavior. *Sport, Exercise, and Performance Psychology*, 2017, 6.3: 230.
3. ROBERTS, Victoria Louise; SOJO, Victor Eduardo. To strive is human, to abuse malign: discrimination and non-accidental violence of professional athletes without employee-style statutory protection. *British journal of sports medicine*, 2020, 54.4: 253-254.
4. Tenenbaum, G., Stewart, E., Singer, R. N., & Duda, J. (1997). Aggression and violence in sport: An ISSP position stand. *Sport Psychologist*, 11, 1-7.
5. TERRY, Peter C.; JACKSON, John J. The determinants and control of violence in sport. *Quest*, 1985, 37.1: 27-37.

بررسی عوامل مؤثر بر کنترل رفتارهای پر خاشگرانه ورزشکاران نسبت به داوران در فوتبال حرفه‌ای ایران با تأکید بر رفتارهای اخلاقی

یونس محمدزاده افخمی^۱، محمدرحیم نجف‌زاده^{۲*} , جعفر برقی مقدم^۳، حمید جنانی^۴

۱. گروه تربیت بدنی، واحد تبریز، دانشگاه آزاد اسلامی، تبریز، ایران

۲. استادیار، گروه تربیت بدنی، واحد تبریز، دانشگاه آزاد اسلامی، تبریز، ایران

۳. استادیار، گروه تربیت بدنی، واحد تبریز، دانشگاه آزاد اسلامی، تبریز، ایران

۴. استادیار، گروه تربیت بدنی، واحد تبریز، دانشگاه آزاد اسلامی، تبریز، ایران

Mohammadzadeh Afkhami, Y; Najafzadeh, M. R; Barghi Moghaddam, J; & Janani, H. (2024). Factors Influencing Athletes' Aggressive Behaviors towards Referees in Iranian Professional Football with Emphasizing Ethical Behavior. Sport Psychology Studies, 12(46), 13-24. In Persian. DOI: 10.22089/SPSYJ.2020.8009.1867

دریافت مقاله: ۱۳۹۸/۰۷/۲۹

پذیرش مقاله: ۱۳۹۹/۰۱/۳۱

چکیده

هدف پژوهش حاضر، بررسی عوامل مؤثر بر کنترل رفتارهای پر خاشگرانه ورزشکاران نسبت به داوران در فوتبال حرفه‌ای ایران با تأکید بر رفتارهای اخلاقی بود. پژوهش حاضر از نوع پژوهش‌های توصیفی-همبستگی بود که به صورت میدانی انجام شد. جامعه آماری پژوهش همه بازیکنان لیگ برتر حرفه‌ای ایران بودند. تعداد ۱۶۵ نفر به عنوان نمونه پژوهش مشخص شدند که از بین آن‌ها ۱۳۱ پرسشنامه جمع‌آوری و تحلیل شد. ابزار گردآوری اطلاعات در پژوهش حاضر پرسشنامه بود. نتایج نشان داد که پنج عامل انضباطی، داوری، باشگاهی، فردی و محیطی نقش معناداری بر کنترل رفتارهای پر خاشگرانه ورزشکاران نسبت به داوران در فوتبال حرفه‌ای ایران دارند که در این بین عوامل داوری مهم‌ترین نقش را دارد؛ از این رو بهبود وضعیت عملکردی داوران و ایجاد بستر برای بهبود عملکرد آنان نقش مهمی در کاهش رفتارهای پر خاشگرانه ورزشکاران دارد؛ بنابراین باید از تکنولوژی جدید برای ارتقای عملکرد داوران در فوتبال حرفه‌ای ایران استفاده کرد.

واژگان کلیدی: پر خاشگری، کنترل، داوری، تنش، رفتار اخلاقی.

* Corresponding Author: Mohammad Rahim Najafzadeh, Tel: 09144124223
E-mail: najafzadehrahim@yahoo.com, <https://orcid.org/0000-0002-5668-4427>

Copyright: © 2023 by the authors. Submitted for possible open access publication under the terms and conditions of the Creative Commons Attribution (CC BY) license (<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>).

مقدمه

در چند دهه اخیر، موضوع پرخاشگری توجه بسیاری از دانشمندان و متخصصان را به خود معطوف کرده است؛ به گونه‌ای که دهها کتاب و صدها مقاله درباره این موضوع منتشر شده است (کاوسانو، ۲۰۱۹). واژه‌های خشونت، پرخاش و پرخاشگری در بعضی از متون و منابع به‌طور مترادف و متناظر به کار رفته‌اند، اما مفاهیمی با معانی روان‌شناختی اجتماعی متفاوت‌اند. «پرخاش رفتار است، اما پرخاشگری معمولاً به‌عنوان صفت شخصیتی یا سائق بنیادی، یا حتی حالت عاطفی یا نگرش تعریف می‌شود». پرخاشگری تمایل نسبتاً دائم به ابراز رفتارهای توأم با پرخاش از سوی فرد در موقعیت‌های مختلف است (کراهی، ۲۰۱۳). چنانچه میزان ابتلای جوامع بشری به یک موضوع خاص را یکی از معیارهای اهمیت آن موضوع بدانیم، به‌جرت می‌توان ادعا کرد که پرخاشگری از جمله مسائل عمده و بااهمیتی است که انسان‌ها از گذشته‌های دور تاکنون به‌صورت گسترده با آن سر و کار داشته‌اند و دارند. نگاهی گذرا به آمار خیره‌کننده و روزافزون جنایات و درگیری‌هایی که در جوامع انسانی به وقوع می‌پیوندد و بخش عمده‌ای از آن‌ها ناشی از رفتارهای پرخاشگرانه است، مؤید این ادعاست (لنگری، ۲۰۱۱).

از طرفی خشونت را نباید با پرخاش یکی پنداشت. بسیاری از صاحب‌نظران این دو مفهوم را معادل ندانسته‌اند. به نظر می‌رسد، ارائه یک تعریف برای اصطلاح پرخاشگری که موردقبول همگان باشد، امکان‌پذیر نیست؛ زیرا نظرگاه‌های متفاوت درباره اینکه آیا باید پرخاشگری را براساس نتایج ملموس و عینی آن و براساس نیت و مقاصد شخصی افراد تعریف کنیم، باعث پدیدآمدن تعریف‌های متفاوتی از پرخاشگری شده است؛ برخی از روان‌شناسان پرخاشگری را رفتاری می‌دانند که موجب آسیب به دیگران شود یا بالقوه بتواند به دیگران آسیب بزند. این آسیب می‌تواند بدنی مانند کتک‌زدن، لگدزدن و گازگرفتن یا لفظی مانند ناسزاگویی و فریادزدن یا حقوقی مانند به زور گرفتن چیزی باشد. ایراد تعریف مذکور این است که برای برخی رفتارها که پرخاشگرانه به حساب نمی‌آیند، مانعی ندارد؛ مثلاً اگر کودکی هنگام بازی اسباب‌بازی خود را پرتاب کند، اما ناخواسته به فرد دیگری برخورد کند، رفتار وی براساس تعریف مزبور، پرخاشگرانه محسوب خواهد شد (حسین پور، ۲۰۱۵).

تعریف دیگری که برای پرخاشگری ارائه شده است، بر نیت فرد پرخاشگر تکیه دارد و پرخاشگری رفتاری دانسته شده است که به قصد آسیب یا آزاررساندن از کودک سر بزند. برخی این تعریف را نقد کرده‌اند و گفته‌اند: نیت امری عینی و ملموس نیست و می‌تواند تفسیرهای گوناگون از آن شود. بسیاری از محققان ترکیبی از این تعاریف را پذیرفته‌اند و رفتاری را پرخاشگرانه می‌دانند که موجب آسیب به دیگران شود؛ به‌ویژه اگر فرد بداند عمل او آسیب و آزار دیگران را به دنبال دارد (چلی، ۲۰۱۳). برخی از پژوهشگران بین دو نوع پرخاشگری یعنی پرخاشگری بازتابی و ابزاری تمایز قائل می‌شوند. پرخاشگری بازتابی یا کینه‌توزانه با هدف ایراد آسیب فیزیکی یا روانی، به‌عنوان یک هدف و نه ابزار در نظر گرفته می‌شود. به تعبیر لئونارد، این نوع پرخاشگری دارای مؤلفه‌ای اساساً احساسی و هدفش آسیب‌رسانی است. برکوینز این نوع پرخاشگری را «پرخاشگری عصبی» می‌نامد که در جریان آن فرد پرخاشگر فرد یا افراد دیگر را به‌عنوان تهدید یا محرکی آسیب‌رسان تلقی می‌کند. پرخاشگری ابزاری شامل اعمال ضرب و جرح و واردکردن درد و رنج به دیگری یا دیگران به‌عنوان ابزاری برای دستیابی به یک هدف است که شکل محسوس آن می‌تواند دستیابی به اهداف گوناگونی مانند پاداش مادی، پیروزی، یا تحسین باشد. این نوع پرخاشگری متضمن خشونت غیراحساسی و معطوف به انجام وظیفه است (واوسوس، کولیر و فاضل، ۲۰۱۴).

در روان‌شناسی و دیگر علوم رفتاری و اجتماعی، پرخاشگری، به معنی رفتاری است که به آزار و درد منجر می‌شود. محققان علوم رفتاری در کشورهای مختلف هرگز تعریف روشن و واحدی از مفهوم پرخاشگری ارائه نداده‌اند؛ زیرا تعریف پرخاشگری تحت‌تأثیر فرهنگ، تجربه و اعتقادات جوامع متفاوت است (السون و فرگوسن، ۲۰۱۴). پرخاشگری در روان‌شناسی بسیار مدنظر محققان قرار گرفته و پژوهش‌های مبسوطی را به خود جذب کرده است. پرخاشگری زیرمجموعه اختلال سلوک است و از ریشه لاتین گرفته شده که به معنی پیش‌رفتن و نزدیک‌شدن به هدف است (سوفیا و کرویز، ۲۰۱۵). هرچند تعاریف زیادی برای پرخاشگری ارائه شده است، تعریف این اصطلاح به‌آسانی میسر نیست. رفتار پرخاشگرانه در انسان‌ها به شکل اعمال خشن نسبت به دیگران فرض می‌شود که ممکن است موجب

4. Elson & Ferguson
5. Sofia & Cruz

1. Kavussanu
2. Kerahi
3. Vassos, Collier & Fazal

نامناسب در حوزه ورزش صورت گیرد. خروجی این مسئله به شکل - گیری پژوهش‌های عمده و گسترده در این حوزه منجر شده است (کراهی^۹، ۲۰۱۳).

مدیریت رفتارهای پرخاشگرانه در ورزش سبب می‌شود تا حواشی ایجادشده در ورزش کاهش یابد و رفتارهای مناسب و مثبت ایجاد شود؛ به عبارتی، کاهش رفتارهای پرخاشگرانه و نامناسب و همچنین تقویت جنبه‌های اخلاقی سبب می‌شود تا عملکرد ورزش و جنبه‌های مرتبط با ورزش ارتقا یابد. به منظور مدیریت رفتارهای پرخاشگرانه ورزشکاران نیاز است تا جنبه‌های ایجادکننده این رفتارها شناسایی شود؛ به عبارتی، ایجاد یک رفتار نامناسب در افراد ناشی از شرایط مختلفی است که برای کاهش آن این عوامل باید شناسایی شود. مطابق با تئوری رفتار برنامه‌ریزی‌شده^{۱۰}، رفتارها نامناسب به دلیل ایجاد برخی فشارها و عوامل تحریک‌کننده رخ می‌دهد؛ به عبارتی، تئوری رفتار برنامه‌ریزی‌شده مشخص کرده است که یک رفتار نامناسب به واسطه وجود برخی مسائل تحریکی در محیط است (مورفی، اسکو و سامنر^{۱۱}، ۲۰۱۷). تئوری عمل منطقی^{۱۲} نیز اشاره کرده است که یک رفتار نامناسب نتیجه برخی شرایط محیطی است (برسلین^{۱۳} و همکاران، ۲۰۱۸). به صورت کلی، در روند شکل‌گیری یک رفتار مطلوب یا نامطلوب مسائل مختلفی تأثیرگذارند و سبب شکل‌گیری و ایجاد این رفتارها می‌شوند. این امر نشان می‌دهد که یک رفتار نامناسب در ورزش نیز به واسطه ایجاد شرایط تأثیرگذاری ایجاد می‌شود که در محیط و افراد روی می‌دهد.

به عبارتی، برای کنترل رفتارهای پرخاشگرانه ورزشکاران نسبت به داوران در فوتبال حرفه‌ای ایران نیاز است عوامل مؤثر بر این مسئله شناسایی شود. این مسئله می‌تواند ضمن ایجاد شواهد علمی در این حوزه سبب شود تا با آگاهی محیطی مناسب‌تری به کنترل رفتارهای پرخاشگرانه ورزشکاران نسبت به داوران در فوتبال حرفه‌ای ایران اقدام شود؛ از این رو پژوهش حاضر ضمن ایجاد شواهد علمی در این خصوص موجب می‌شود تا برای کنترل این رفتارها تصمیم‌گیری مناسب‌تری انجام شود.

اجتناب دیگران یا مقابله به مثل آنان شود (روبرتز، سوگو و گرنت^۱، ۲۰۱۹).

حوزه ورزش از جمله حوزه‌هایی است که همواره تحت‌تأثیر پرخاشگری بوده است. در این بین، پرخاشگری ورزشکاران یکی از تأثیرگذارترین رفتارها در ورزش است که آثار منفی مختلف برجای می‌گذارد (اسپایج و اسپایلی^۲، ۲۰۱۸). پرخاشگری ورزشکاران یکی از رفتارهای شایع در ورزش است که همواره از سوی ورزشکاران رخ می‌دهد (گالانت، بری و گود^۳، ۲۰۱۸). ورزش حرفه‌ای به علت وجود فضای رقابتی شاهد رفتار پرخاشگرانه بیشتری از سوی ورزشکاران است. ورزشکاران به علت فشارهای جسمانی و روانی که در محیط‌های ورزشی به آنان وارد می‌شود، همواره در معرض رفتارهای پرخاشگرانه هستند (پاپاس، مک‌نری و کاتلت^۴، ۲۰۰۴). این مسئله سبب شده است تا رفتارهای پرخاشگرانه جزئی از ورزش حرفه‌ای در سطح بین‌المللی مشخص شود. یکی از رفتارهای نامناسب ورزشکاران، رفتار پرخاشگرانه ورزشکاران نسبت به عملکرد داوران بوده که همراه با اعتراضات گسترده به داوران است (جونز، پل و ارسکین^۵، ۲۰۰۲). بدون شک، با مرور رخدادهای موجود در ورزش، مشخص می‌شود که اعتراضات ورزشکاران به داوران و وجود رفتارهای پرخاشگرانه ورزشکاران نسبت به داوران یکی از رفتارهای نامناسب در ورزش حرفه‌ای است که همواره این رفتارها به صورت عینی مشاهده می‌شود (سپ، اسپانگبرگ و هاگبرگ^۶، ۲۰۱۸).

مشکلات اخلاقی به وجود آمده در ورزش به واسطه برخی رفتارهای نامناسب سبب شده است تا امروزه محیط ورزش حرفه‌ای در برخی موارد شاهد بروز بی‌اخلاقی‌هایی باشد که نه تنها محیط‌های ورزشی را تحت‌تأثیر قرار می‌دهد، بلکه به علت گستردگی ورزش، در سایر جوامع و حوزه‌ها نیز نمود کند (روبرتز و سوگو^۷، ۲۰۱۹). رفتارهای غیرمتعارف در ورزشی می‌تواند ضمن تأثیرگذاری بر تمامی گروه‌ها سبب بروز بی‌اخلاقی و مشکلات اجتماعی شود (کاوسانو^۸، ۲۰۱۹). این امر سبب شده است تا تلاش‌های عمده‌ای در جهت گسترش و بهبود رفتارهای اخلاقی در ورزش و همچنین مدیریت رفتارهای

8. Kavussanu

9. Krahe

10. theory of planned behavior

11. Murphy, Askew & Sumner

12. Theory of Reasoned Action

13. Breslin

1. Roberts, Sojo & Grant

2. Spaaij & Schaillee

3. Gallant, Barry & Good

4. Pappas, McKenry & Catlett

5. Jones, Paull & Erskine

6. Sapp, Spangenburg & Hagberg

7. Roberts & Sojo

مسابقه در فهرست خود انتخاب می‌کنند و از طرفی پخش پرسشنامه‌ها در زمان حضور ورزشکاران در هتل‌های اقامت خود بوده است، تعداد این ورزشکاران حدود ۲۸۸ نفر برآورد شد. براساس انتخاب در دسترس، ۱۶۵ نفر به‌عنوان نمونه پژوهش مشخص شدند. پس از پخش و جمع‌آوری پرسشنامه‌های پژوهش، ۱۳۱ پرسشنامه جمع‌آوری و تحلیل شد.

ابزار و شیوه‌های گردآوری

گردآوری اطلاعات به‌صورت میدانی و با استفاده از ابزار پرسشنامه بود.

فرم اطلاعات فردی: اطلاعات فردی شرکت‌کننده‌ها با استفاده از یک فرم محقق‌ساخته متشکل از سه سؤال بسته‌پاسخ برای تعیین سن، سطح تحصیلات و وضعیت تاهل گردآوری شد.

پرسشنامه محقق‌ساخته: به‌منظور بررسی عوامل مؤثر بر کنترل رفتارهای پرخاشگرانه ورزشکاران نسبت به عملکرد داوران در فوتبال حرفه‌ای ایران، از پرسشنامه محقق‌ساخته استفاده شد. این پرسشنامه با توجه به روش دلفی و انجام آن در میان ۱۴ نفر از خبرگان آگاه به موضوع پژوهش طراحی شد. این پرسشنامه ۷ هفت دارد. پاسخ‌های این مقیاس روی پیوستار پنج‌درجه‌ای لیکرت از یک (کاملاً مخالفم) تا پنج (کاملاً موافقم) نمره‌دهی می‌شود. میزان پایایی این پرسشنامه ۰/۸۳ تعیین شد. همچنین روایی این پرسشنامه با استفاده از بررسی نظرات برخی خبرگان ورزش بررسی و تأیید شد.

روش پردازش داده‌ها

در ادامه اطلاعات گردآوری‌شده با استفاده از شاخص‌های آمار توصیفی متشکل از میانگین، انحراف استاندارد، فراوانی، درصد فراوانی، جدول و نمودار طبقه‌بندی و توصیف شدند. برای تعیین روش آماری مناسب ابتدا توزیع داده‌ها با استفاده از آزمون کولموگروف-اسمیرنوف^۱ بررسی شد. با توجه به برقرار نبودن پیش‌فرض طبیعی بودن توزیع داده‌ها، برای بررسی برازش مدل‌های اندازه‌گیری و ساختاری از مدل‌یابی معادلات ساختاری (رویکرد واریانس‌محور) با به‌کارگیری نسخه دوم نرم‌افزار اسمارت پی‌ال‌اس^۲ در سطح اطمینان ۹۵ درصد استفاده شد.

یافته‌ها

شرکت‌کننده‌ها از نظر سن، ۳۷ نفر کمتر از ۲۰ سال و ۶۶ نفر ۲۱ تا ۳۰ ساله و ۲۸ نفر بیشتر از ۳۰ سال داشتند. از میان نمونه‌های

رفتارهای پرخاشگرانه ورزشکاران نسبت به داوران همواره در ورزش به‌خصوص در فوتبال حرفه‌ای وجود داشته است، اما پژوهش‌ها به‌صورت کامل ابعاد این مسئله را پوشش نداده‌اند. از طرفی متولیان فوتبال همواره در جست‌وجوی راهکارهایی برای کاهش رفتارهای پرخاشگرانه ورزشکاران نسبت به داوران بوده‌اند که فقدان پژوهش‌های جامع در این زمینه موجب شده است تا تلاش‌های هدفمند و تأثیرگذار در این زمینه صورت گیرد. این مسئله سبب شده است تا به‌رغم تمامی دغدغه‌های موجود برای کنترل رفتارهای پرخاشگرانه ورزشکاران نسبت به عملکرد داوران در فوتبال حرفه‌ای به‌خصوص در کشور ایران، تغییرات مثبتی در این باره ایجاد نشود و روز به روز شاهد افزایش این رفتارهای پرخاشگرانه از سوی ورزشکاران باشیم. این امر سبب شده است تا انجام پژوهش حاضر بتواند ضمن شناسایی راهکارهایی به‌منظور کنترل رفتارهای پرخاشگرانه ورزشکاران، قدمی مناسب در جهت کاهش این رفتارهای در فضای فوتبال حرفه‌ای کشور ایران بردارد. در راستای کاهش رفتارهای پرخاشگرانه در ورزش نیاز است تا عوامل ایجادکننده این رفتارها شناسایی شود؛ بنابراین پژوهش حاضر به‌واسطه شناسایی عوامل مؤثر بر کنترل رفتارهای پرخاشگرانه ورزشکاران نسبت به داوران در فوتبال حرفه‌ای ایران سبب می‌شود تا برای کنترل این رفتارها بر تمرکز روی مسائل مهم و ضروری سعی شود. این امر موجب شده است تا پژوهش حاضر با هدف بررسی عوامل مؤثر بر کنترل رفتارهای پرخاشگرانه ورزشکاران نسبت به عملکرد داوران در فوتبال حرفه‌ای ایران طراحی و اجرا شود؛ از این‌رو سؤال اصلی پژوهش حاضر این است که عوامل مؤثر بر کنترل رفتارهای پرخاشگرانه ورزشکاران نسبت به عملکرد داوران در فوتبال حرفه‌ای ایران کدام‌اند؟

روش‌شناسی پژوهش

روش این پژوهش از نظر هدف، کاربردی و به لحاظ گردآوری داده‌ها، توصیفی-همبستگی بود.

شرکت‌کنندگان

جامعه آماری پژوهش همه بازیکنان لیگ برتر حرفه‌ای ایران بودند که به‌علت متفاوت بودن تعداد آنان در هر تیم، تعداد دقیقی از آنان در دسترس نبود، اما با توجه به حضور ۱۶ تیم در مسابقات لیگ برتر حرفه‌ای ایران و اینکه هرکدام از تیم‌ها ۱۸ بازیکن را در زمان هر

کنترل رفتارهای پرخاشگرانه ورزشکاران نسبت به عملکرد داوران در فوتبال حرفه‌ای ایران وجود دارد. در جدول ۱ این عوامل ارائه شده است.

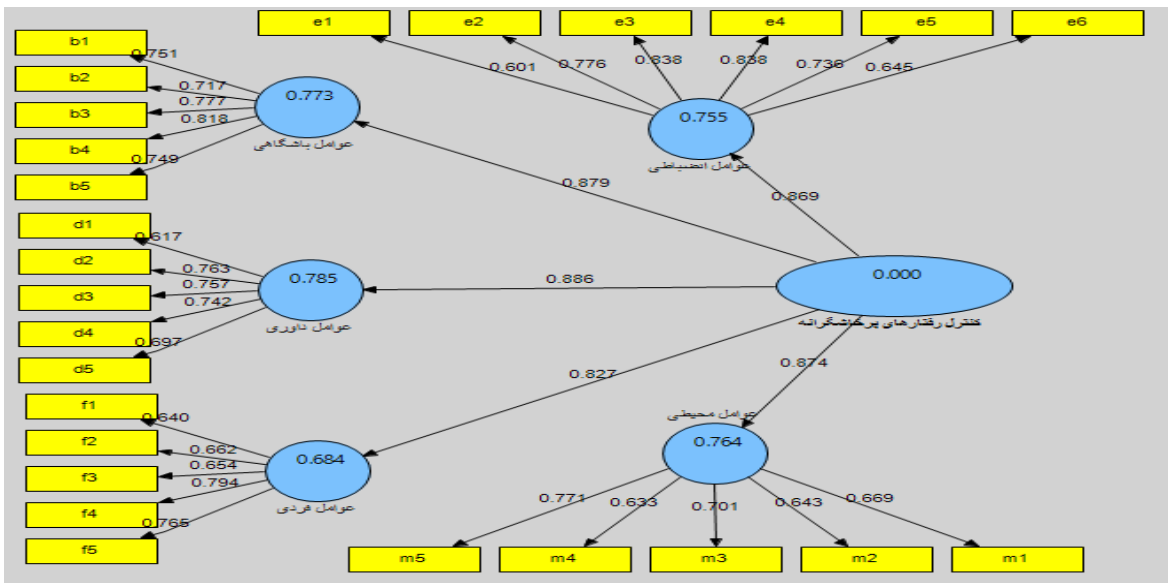
پژوهش، ۶۷ نفر دارای مدرک دیپلم و کمتر، ۴۷ نفر دارای مدرک کاردانی و کارشناسی و تعداد ۱۷ نفر دارای مدرک کارشناسی ارشد و بیشتر بودند. همچنین از نظر وضعیت تأهل، ۷۹ نفر مجرد و ۵۲ نفر متأهل بودند. پس از بررسی‌ها مشخص شد که ۲۶ عامل در جهت

جدول ۱- عوامل مؤثر بر کنترل رفتارهای پرخاشگرانه ورزشکاران نسبت به عملکرد داوران در فوتبال حرفه‌ای ایران

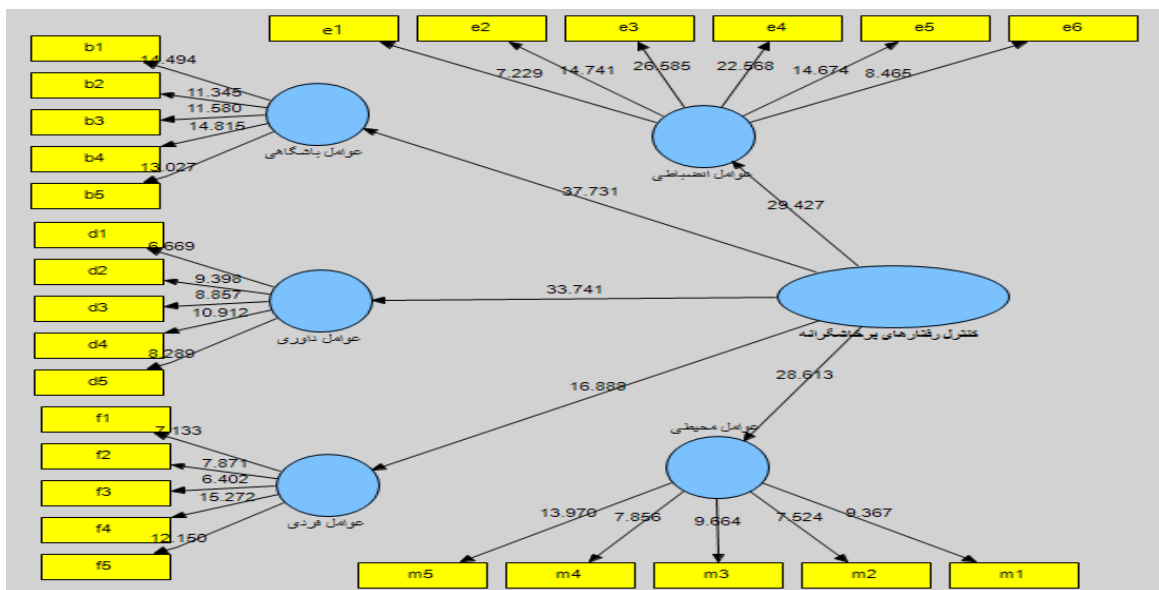
ردیف	عوامل
۱	برخورداری سریع و صریح با بازیکنان متخلف
۲	ایجاد جوایز برای رفتارهای مثبت در جهت کاهش تنش بین ورزشکاران و داوران
۳	ایجاد جرایم مالی به ورزشکاران دارای رفتارهای پرخاشگرانه
۴	ایجاد کمیته‌های اختصاصی در فوتبال حرفه‌ای ایران به منظور مقابله رفتارهای پرخاشگرانه بازیکنان نسبت به داوران
۵	ایجاد قوانین و مقررات شفاف درباره رفتارهای بازیکنان در مواجهه با داوران
۶	ایجاد محدودیت‌های نقل و انتقالاتی ویژه بازیکنان دارای رفتار پرخاشگرانه
۷	درج تصاویر ورزشکاران الگو در راهروها و مکان‌های رفت‌وآمد ورزشکاران به زمین مسابقه
۸	انتخاب رنگ مناسب پوشش داور
۹	بهبود فرهنگ هواداری تیم‌های ورزشی به منظور کاهش تنش‌ها در میدان‌ها مسابقه
۱۰	کاهش تنش‌های ایجادشده از سوی تماشاگران در میدان‌ها مسابقه
۱۱	کاهش حساسیت‌های مسابقات از سوی رسانه‌ها
۱۲	ایجاد قوانین و مقررات درون باشگاهی برای برخورد با متخلفان
۱۳	تشویق باشگاه‌های متولی برای بهبود رفتارهای بازیکنان نسبت به داوران
۱۴	بهبود مهارت مدیران و مربیان باشگاه‌ها برای تسلط بر رفتارهای بازیکنان خود در میدان‌ها مسابقه
۱۵	افزایش پایداری باشگاه‌ها به مسائل مربوط به قراردادهای بازیکنان
۱۶	کنترل شعارها و رفتارهای لیدرهای باشگاه در میدان‌ها مسابقه
۱۷	بهبود کیفیت زندگی ورزشکاران
۱۸	ایجاد جلسات مشاوره‌ای با بازیکنان پرخاشگر
۱۹	بهبود مهارت‌های کنترل خشم بازیکنان
۲۰	مدیریت و کنترل مشکلات خانوادگی ورزشکاران
۲۱	بهبود وضعیت جسمانی، مهارتی و عملکردی ورزشکاران
۲۲	بهبود عملکرد کیفی داوران فوتبال
۲۳	چیدمان مناسب داوران با توجه به تفاوت‌های فرهنگی و جغرافیایی
۲۴	بهبود وضعیت جسمانی و روانی داوران
۲۵	استفاده از تکنولوژی‌های به‌روز دنیا به منظور کاهش اشتباهات داور
۲۶	ارتقا جایگاه و کرامت داور در محیط‌های ورزشی و غیرورزشی

برای بررسی و ارزیابی مدل پژوهش از آزمون معادلات ساختاری استفاده شد. در شکل‌های ۱ و ۲ و جدول ۲ مدل ساختاری و اندازه‌گیری مربوط به عوامل به نمایش گذاشته شده است.

شکل ۱- مدل اندازه‌گیری متغیرهای پژوهش

شکل ۲- ضرایب معناداری تی متغیرهای پژوهش

جدول ۲- میزان آماره تی و تأثیر متغیرهای پژوهش

وضعیت	تأثیر	تی	عوامل
تأیید	0.869	29.427	عوامل انضباطی
تأیید	0.886	33.741	عوامل داوری
تأیید	0.827	16.888	عوامل فردی
تأیید	0.874	28.613	عوامل محیطی
تأیید	0.879	37.731	عوامل باشگاهی

تأثیر ۰/۸۸۶ بیشترین تأثیر را بر کنترل رفتارهای پرخاشگرانه ورزشکاران نسبت به عملکرد داوران در فوتبال حرفه‌ای ایران دارد. در جدول ۳ برخی شاخص‌های منتخب برای برازش مدل ارائه شده است.

نتایج پژوهش نشان داد که تمامی عوامل انضباطی، داوری، فردی، محیطی و باشگاهی در کنترل رفتارهای پرخاشگرانه ورزشکاران نسبت به عملکرد داوران در فوتبال حرفه‌ای ایران، به‌علت برخورداری از میزان تی بیشتر از ۱/۹۶، تأثیرگذارند. در این بین، عوامل داوری با

جدول ۳- شاخص‌های برازش مدل پژوهش

متغیرها شاخص‌های برازش	عوامل انضباطی	عوامل داوری	عوامل فردی	عوامل محیطی	عوامل باشگاهی
آلفای کرونیخ	0.88	0.82	0.81	0.79	0.86
پایایی ترکیبی	0.89	0.84	0.83	0.83	0.87
روایی همگرا	0.62	0.67	0.58	0.55	0.50
R ²	0.75	0.78	0.68	0.76	0.77
GOF	0.42	0.44	0.34	0.40	0.43

(۲۰۱۹)، تننبائوم، استوارت، سینگر و دودا^۱ (۱۹۹۷) و تری و جکسون^۲ (۱۹۸۵) در پژوهش‌های خود مشخص کردند که به‌منظور بهبود وضعیت رفتارهای پرخاشگرانه ورزشکاران نیاز است حوزه‌های مختلف مربوط به ورزشکاران را بررسی شود. کامینگز، هاربوف و فراح^۳ (۲۰۱۸) نیز مشخص کردند که اعمال فشارهای قانونی به‌تنهایی نمی‌تواند به کاهش رفتارهای پرخاشگرانه منجر شود و نیاز است سایر مسائل مربوط به ورزش و ورزشکاران نیز بررسی شود.

مطابق با نظریه عمل منطقی آیزن و فیشبین^۴ (۲۰۰۳)، رفتارهای نامطلوب شکل گرفته‌شده ناشی از تمایلات رفتاری است که این امر به‌واسطه برخی نیروهای انگیزشی موجود در محیط است؛ به‌عبارتی، براساس این نظریه، یک رفتار نامطلوب ناشی از برخی باورها و تمایلات رفتاری است که این مسئله به‌دلیل وجود ویژگی‌هایی در محیط به‌منظور ایجاد این رفتار است (برسلین و همکاران، ۲۰۱۸). این

مطابق با شاخص‌های منتخب گزارش‌شده و سایر شاخص‌ها از جمله روایی واگرا با روش فورنل و لارکر، مشخص شد که مدل پژوهش حاضر از برازش مناسب برخوردار است.

بحث و نتیجه‌گیری

پژوهش حاضر نشان داد که در مسیر کنترل رفتارهای پرخاشگرانه ورزشکاران نسبت به عملکرد داوران در فوتبال حرفه‌ای ایران، عوامل مختلفی از جمله عوامل انضباطی، عوامل داوری، عوامل فردی، عوامل محیطی و عوامل باشگاهی تأثیرگذارند. ماهیت متفاوت عوامل شناسایی‌شده نشانگر این موضوع مهم است که برای کنترل رفتارهای پرخاشگرانه ورزشکاران نسبت به عملکرد داوران در فوتبال حرفه‌ای ایران نیاز است جنبه‌های مختلفی مدنظر قرار گیرد. روبرتز و سوچو

3. Cummings, Harbaugh & Farah
4. Aizen & Fishbein

1. Tenenbaum, Stewart, Singer & Duda
2. Terry & Jackson

نوع باور شامل باورهای رفتاری، باورهای هنجاری و باورهای کنترلی بر بروز رفتارهای افراد تأثیرگذارند (بیوریف، داهمن، پایی، بویرال و گویلائومی^۲، ۲۰۲۰)؛ از این رو برخی شرایط از جمله مسائل باشگاهی موجب شده است تا محیط بر رفتارهای ورزشکاران تأثیر بگذارد و این مسئله به بروز رفتارهایی از نوع نامطلوب از سوی ورزشکاران منجر شود. به نظر می‌رسد، قدرت نفوذ باشگاه‌ها بر ورزشکاران توانسته است آنان از ظرفیت بسیار برای کنترل رفتارهای ورزشکاران برخوردار باشند؛ به عبارتی، عوامل باشگاهی از جمله ایجاد قوانین و مقررات درون باشگاهی در جهت برخورد با متخلفان، تشویق باشگاه‌های متولی در جهت بهبود رفتارهای بازیکنان نسبت به داوران، بهبود مهارت مدیران و مربیان باشگاه‌ها در جهت تسلط بر رفتارهای بازیکنان خود در میدان‌ها مسابقه، افزایش پایبندی باشگاه‌ها به مسائل مربوط به قراردادهای بازیکنان و کنترل شعارها و رفتارهای لیدرهای باشگاه در میدان‌ها مسابقه توانسته است نفوذ عمیقی بر روند کنترل رفتارهای پرخاشگرانه ورزشکاران نسبت به داوران در لیگ برتر فوتبال حرفه‌ای ایران داشته باشد.

امروزه رشد رفتارهای پرخاشگرانه ورزشکاران نسبت به داوران سبب شده است تا تنش‌هایی در میان تماشاگران ایجاد شود و از طرفی بر عملکرد داوران نیز تأثیر بگذارد. با مرورهای اولیه و عینی کاملاً مشهود است که این رفتارها در طول زمان بیشتر و عمیق‌تر شده است. با توجه به نتایج پژوهش پیشنهاد می‌شود، چیدمان مناسب داوران با توجه به تفاوت‌های فرهنگی و جغرافیایی صورت گیرد و همچنین با بهبود وضعیت جسمانی و روانی داوران به بهبود کنترل رفتارهای پرخاشگرانه ورزشکاران نسبت به عملکرد داوران در فوتبال حرفه‌ای ایران اقدام شود. با توجه به نتایج پژوهش پیشنهاد می‌شود، با استفاده از تکنولوژی‌های به‌روز دنیا برای کاهش اشتباهات داورى به بهبود کنترل رفتارهای پرخاشگرانه ورزشکاران نسبت به عملکرد داوران در فوتبال حرفه‌ای ایران اقدام شود. همچنین با توجه به نتایج پژوهش حاضر پیشنهاد می‌شود، با افزایش پایبندی باشگاه‌ها به مسائل مربوط به قراردادهای بازیکنان، ضمن کاهش فشارهای روانی به ورزشکاران، به بهبود کنترل رفتارهای پرخاشگرانه ورزشکاران نسبت به عملکرد داوران در فوتبال حرفه‌ای ایران اقدام شود.

امر می‌تواند مشخص کند که یک رفتار نامناسب در ورزش می‌تواند ناشی از برخی تمایلات و باورهای افراد درباره آن رفتار باشد که به واسطه برخی جنبه‌های فردی و محیطی ایجاد شده است. به نظر می‌رسد، وجود عوامل مختلف در روند شکل‌گیری رفتارهای پرخاشگرانه سبب شده است تا به‌منظور کنترل آن نیاز باشد جنبه‌های مختلف را کنترل کرد. بدون شک، در بروز و ایجاد رفتارهای پرخاشگرانه عوامل مختلفی از جمله خود ورزشکاران، باشگاه، تماشاگران، رسانه‌ها، وضعیت مالی و همچنین عملکرد داوران تأثیرگذارند؛ بنابراین برای کنترل آن نیز نیاز است عوامل انضباطی، داورى، فردی، محیطی و باشگاهی بررسی شود.

نتایج پژوهش حاضر نشان داد که در میان عوامل شناسایی‌شده، عوامل داورى مهم‌ترین عامل برای کنترل رفتارهای پرخاشگرانه ورزشکاران نسبت به عملکرد داوران در فوتبال حرفه‌ای ایران است. پولات، سانموزگلو و یالسین^۱ (۲۰۱۷) در پژوهش خود دریافته‌اند که داوران به‌واسطه عملکرد خود، نقش مهم و تأثیرگذاری بر روند شکل‌گیری رفتارهای پرخاشگرانه ورزشکاران دارند. به نظر می‌رسد، عملکرد داوران یکی از مسائل مهم در بروز تنش‌های اولیه و درنهایت بروز رفتارهای پرخاشگرانه ورزشکاران در فوتبال حرفه‌ای ایران است. این مسئله ناشی از نقش مهم عملکرد داوران در آرامش ذهنی ورزشکاران است که این نقش موجب شده است تا داوران توانایی بسیاری در بروز تنش‌های اولیه در میدان‌ها مسابقه داشته باشند. به نظر می‌رسد، حساسیت‌های لیگ برتر فوتبال ایران و فشارهای برخی عوامل از جمله تماشاگران سبب شده است تا عملکرد نامناسب داوران در برخی صحنه‌ها موجب شود تا ورزشکاران واکنش منفی به آن داشته باشند.

همچنین پژوهش حاضر مشخص کرد که عوامل باشگاهی عامل مهم دیگر در کنترل رفتارهای پرخاشگرانه ورزشکاران نسبت به عملکرد داوران در فوتبال حرفه‌ای ایران است. اکری و همکاران (۲۰۱۲) ذکر کردند که باشگاه‌ها قدرت زیادی در کنترل پرخاشگری ورزشکاران دارند. آنان اشاره کردند که اعمال فشارها از سوی باشگاه‌ها یکی از تأثیرگذارترین راهکارها برای کاهش رفتارهای پرخاشگرانه ورزشکاران است. یکی از نظریه‌ها به‌منظور توضیح رفتارهای ایجادشده افراد، نظریه برنامه‌ریزی‌شده است. مطابق با این نظریه، سه

2. Yuriev, Dahmen, Paillé, Boiral & Guillaumie

1. Polat, Sonmezoglu & Yalcin

منابع

- Ackery, A. D., Tator, C. H., & Snider, C. (2012). Violence in Canadian amateur hockey: The experience of referees in Ontario. *Clinical Journal of Sport Medicine*, 22(2), 86-90.
- Ajzen, I., & Fishbein, M. (2003). Questions raised by a reasoned action approach: Reply to Ogden. *Health Psychology*.
- Breslin, G., Shannon, S., Ferguson, K., Devlin, S., Haughey, T., & Prentice, G. (2018). Predicting athlete mental health stigma using the theory of reasoned action framework. *Journal of Clinical Sport Psychology*, 13(1), 103-115.
- Chalabi, M. (2013). *Sociology of order*. Tehran: Ney Publishing. (In Persian).
- Cummings, P., Harbaugh, A. G., & Farah, G. (2018). Homicidal violence among National Football League athletes. *Academic Forensic Pathology*, 8(3), 708-711.
- Elson, M., & Ferguson, C. J. (2014). Twenty-five years of research on violence in digital games and aggression. *European Psychologist*.
- Gallant, C., Barry, N., & Good, D. (2018). Physiological underarousal as a mechanism of aggressive behavior in university athletes with a history of concussion. *Brain and Behavior*, 8(8), e01038.
- Hosseinpour, N. (2015). Investigating the relationship between parental aggression and academic achievement in elementary school students. Paper presented at the *First International Conference on Management, Economics, Accounting and Educational Sciences*, Sari, *Future Research & Consulting Company*, Payam Nour University. (In Persian).
- Jones, M. V., Paull, G. C., & Erskine, J. (2002). The impact of a team's aggressive reputation on the decisions of association football referees. *Journal of Sports Sciences*, 20(12), 991-1000.
- Kavussanu, M. (2019). Toward an understanding of transgressive behavior in sport: Progress and prospects. *Psychology of Sport and Exercise*, 42, 33-39.
- Krahé, B. (2013). *The social psychology of aggression*. New York: Psychology Press.
- Langari, M. (2011). Investigating the aggression of immigrant and non-immigrant students in the first high school of bojnourd high school (Unpublished MSc thesis). Tarbiat Moallem University, Tehran. (In Persian).
- Murphy, A. M., Askew, K. L., & Sumner, K. E. (2017). Parents' intentions to allow youth football participation: Perceived concussion risk and the theory of planned behavior. *Sport, Exercise, and Performance Psychology*, 6(3), 230.
- Pappas, N. T., McKenry, P. C., & Catlett, B. S. (2004). Athlete aggression on the rink and off the ice: Athlete violence and aggression in hockey and interpersonal relationships. *Men and Masculinities*, 6(3), 291-312.
- Polat, E., Sonmezoglu, U., & Yalcin, H. B. (2017). Psychological violence and pressure activities experienced by football referees. *Sport Journal*.
- Roberts, V. L., & Sojo, V. E. (2019). To strive is human, to abuse malign: Discrimination and non-accidental violence of professional athletes without employee-style statutory protection. *British Journal of Sports Medicine*.
- Roberts, V., Sojo, V., & Grant, F. (2019). Organisational factors and non-accidental violence in sport: A systematic review. *Sport Management Review*.
- Sapp, R. M., Spangenburg, E. E., & Hagberg, J. M. (2018). Trends in aggressive play and refereeing among the top five European soccer leagues. *Journal of Sports Sciences*, 36(12), 1346-1354.
- Sofia, R. M., & Cruz, J. F. A. (2015). Self-control as a mechanism for controlling aggression: A study in the context of sport competition. *Personality and Individual Differences*, 87, 302-306.
- Spaaij, R., & Schailée, H. (2018). Unsanctioned aggression and violence in amateur sport: A multidisciplinary synthesis. *Aggression and Violent Behavior*.
- Tenenbaum, G., Stewart, E., Singer, R. N., & Duda, J. (1997). Aggression and violence in sport: An ISSP position stand. *Sport Psychologist*, 11, 1-7.
- Terry, P. C., & Jackson, J. J. (1985). The determinants and control of violence in sport. *Quest*, 37(1), 27-37.
- Yuriev, A., Dahmen, M., Paillé, P., Boiral, O., & Guillaumie, L. (2020). Pro-environmental behaviors through the lens of the theory of planned behavior: A scoping review. *Resources, Conservation and Recycling*, 155, 104660.
- Vassos, E., Collier, D. A., & Fazel, S. (2014). Systematic meta-analyses and field synopsis of genetic association studies of violence and aggression. *Molecular Psychiatry*, 19(4), 471.